

Op orchideeënreis naar Noord-Spanje.

**Al ruim 20 jaar reizen wij slenterend, zwerfend door Europa.
We weten wanneer we zullen vertrekken en thuiskomen
maar wat tussen vertrek en thuiskomst ligt, weten we niet echt.
We laten ons verrassen.
We rijden niet op GPS maar hebben wel altijd
een zeer goede wegenatlas bij,
onze gids langs wegen, weggetjes en zo weinig mogelijk autosnelwegen.
Die gebruiken we slechts af en toe om eens op korte tijd wat afstand af te leggen.**

Alle foto's bij dit artikel © Rik Neiryck.

Sos del Rey Católico.

Orchis militaris.

Begin mei dit jaar vertrokken we richting Sofuentes in Aragón, een Noord-Spaanse autonome regio. Aragón en ook Navarra is, onder andere, gekend voor zijn overvloed aan inheemse orchideeën. Sofuentes is in de letterlijke zin van het woord een verborgen 'boerengat' dat zelfs de meeste Spanjaarden met moeite op de kaart van hun land zullen kunnen aanduiden.

In familieverband leerden wij een vijftal jaar geleden Pilar kennen, een Spaanse uit Valladolid, die in de streek van Waregem o.a. een tweetal jaren Spaanse les gaf aan geïnteresseerden. Op een dag vertelde ze ons dat haar schoonzus een hotelletje zou openen in Sofuentes in de omgeving van Sos del Rei Catolico: "Maar jullie weten zeker niet waar dat is," voegde ze eraan toe. Die uitspraak was zonder onze zwerverservaringen gerekend want juist 6 maanden vóór Pilar ons over dat hotelletje sprak, hadden wij Sos del Rei ontdekt en uitgebreid bezocht. Dan Sofuentes vinden op de kaart is echt niet moeilijk. Voor wie van

mooie Aragonesse dorpen houdt: Sos is een aanrader met minstens 3 uitroeptekens. Sos en Sofuentes liggen 15 km van mekaar. In Sos komen heel wat toeristen en er is, naast andere hotels, ook een chique en dure Parador. Sofuentes is een afgelegen en zéér rustig boerendorpje waar tot april vorig jaar (2017) noch winkeltje, noch cafeetje laat staan een hotel of B&B was.

Bon, laat ons beginnen bij het begin.

6 mei 2018.

Op zondag 6 mei vertrekken we richting Parijs. We zullen wel zien waar we 's avonds overnachting vinden. Onderweg op de A1 besluiten we de snelweg te verlaten om richting Amiens te rijden. Die omgeving hadden we nooit verkend. Maar Amiens lijkt ons te groot om te verkennen. Via wel heel landelijke wegen, ogenschijnlijk verlaten dorpjes waarvan de huizen meer dan dringend tegen verval moeten beschermd worden, komen we in de omgeving van Évreux, een stad waar we lang geleden al

eens voorbij kwamen. En dan, in een oogwenk - we rijden aan min of meer 40 km/u - zie ik op een wat hoger gelegen, verlaten tuin een prachtig bloeiende *Orchis militaris* staan. Die *Orchis militaris*, waarvoor we trouwens niet stoppen, is de enige orchidee die we die dag te zien kregen. Tegen valavond vinden we overnachting in L'Aigle, een gemeente met 8489 inwoners in het Franse departement Orne in de regio Normandië. Bij het slenteren en je laten verrassen, horen ook lokale Franse gebruiken: op zon- en feestdagen blijken de hotels gesloten - gelukkig was daar toch één hotel open. Ook de restaurants zijn niet open.

Goed dat er bij het hotel een brasserie is waar ze 's avonds een goedkoop maar lekker en copieus dagmenu aanbieden. De lokale cider is zeker ook niet slecht: een aanrader zelfs na een zeer warme dag.

7 mei 2018.

De volgende dag rijden we door groene en koolzaadgele landbouwgebieden, ook enkele kilometers op de A28, om via de ring rond Le Mans en Saumur weer veel landelijke wegen te volgen richting de Dordogne. Onderweg zien we een nog intact maar wél pas dood gereden das, mooi beest. Er bloeien veel lentebloemen, we zien drie orchideeënsoorten waarvoor we niet stoppen om ze te fotograferen: *Anacamptis pyramidalis*, *Orchis mascula* en *Orchis militaris*. De thermometer geeft een buitentemperatuur aan van 32°C.

We laten ons verleiden door een mooie wegwijzer naar het kasteeldorp Montreuil-Bellay dat we uitgebreid bezoeken en er, uiteraard, een frisse pint en lokale witte wijn drinken. Rond 18 u. komen we aan in Bergerac waar we vrij gemakkelijk onderdak en eten vinden.

8 mei 2018.

Het mooie beboste gebied ten zuiden van de Dordogne met zijn smalle, door de bossen en weiden slingerende baantjes is gekend voor pittoreske dorpen zoals Monpazier, Belvès en veel andere én het is een

Montreuil-Bellay.

streek waar je slenterend met de auto mits een minimum aan oplettendheid her en der diverse orchideeënsoorten kan waarnemen. Zo zien we verrassend veel interessante orchideeënsoorten in de driehoek Bergerac, Villeneuve-sur-Lot en Souillac om alleen maar deze omgeving te noemen. We zien én fotograferen op enkele soorten na de volgende bloeiende orchideeën: *Anacamptis pyramidalis*, *Cephalanthera longifolia*, *Dactylorhiza maculata*, *Himantoglossum hircinum* (nog niet in bloei), *Limodorum abortivum*, *Neottia (Listera) ovata*, *Ophrys apifera*, *Ophrys scolopax*, *Ophrys sphegodes* ssp. *sphgodes*, *Orchis militaris*, *Orchis purpurea*, *Platanthera bifolia* en *Platanthera chlorantha*. Naast heel wat andere interessante voorjaarsbloeiërs zijn enkele populaties van *Limodorum abortivum* en een mooie groep *Ophrys scolopax* echt indrukwekkend. Ook onderweg van Villeneuve-sur-Lot naar Mont-de-Marsan bemerken we regelmatig *Anacamptis pyramidalis* en *Orchis purpurea* (al dan niet uitgebloeid). Van deze laatste soort zijn de meeste planten uitgebloeid. De Fransen vierden Wapenstilstandsday maar toch vonden we overnachting en na wat zoeken een restaurant dat open is op deze feestdag.

9 mei 2018.

Vanuit Mont-de-Marsan rijden we via Orthez naar Larau om dan over de Port de Larau Spanje binnen te rijden. Onderweg bewon-

Monpazier.

Limodorum abortivum.

Limodorum abortivum.

Ophrys scolopax.

Serapias vomeracea.

derden we op een grasveld bij een rondpunt minstens duizend bloeiende *Serapias*-planten. *Serapias lingua* in allerhande tinten overtreft in aantallen de drie andere soorten, *Serapias vomeracea* en *Serapias cordigera* en *Serapias parviflora*. Van elk van die laatste soorten staan er maximum een vijftigtal volop in bloei.

Na een lekker lokaal biertje en glas wijn, vatten we de beklimming van de Port de Larau aan. Die Col is niet zo hoog, amper 1578 meter maar hij heeft wel de reputatie één van de steilste te zijn van de Pyreneeën. Hoe hoger we komen, hoe misteriger het wordt en de laatste kilometer beperkt het zicht zich tot ongeveer 20 meter. Aan de andere kant, in Spanje, breekt 300 meter lager de zon door, staat de *Gentiana verna* mooi, felblauw in bloei: een reden voor bewondering en fotograferen. En wat raad je? De eerste *Dactylorhiza sambucina* is pas in bloei. Zelfs op die hoogte en ondanks een felle, frisse wind voelen we de zonnearmte. Wat verder, in één van de vele bochten tijdens de afdaling, fotograferen we nog *Orchis mascula* en *Anacamptis (Orchis) morio*. Al blijken we maar goed 120 kilometer van Sofuentes verwijderd, het is pas 16.30 u., besluiten we in het mooie bergdorp Ochagavia te overnachten. Morgen zullen we dan lang langzaam slenterend naar Sofuentes rijden om daar 's namiddags aan te komen.

Op het terras genieten we van de zon en enkele verfrissende drankjes. Het moet gezegd, al begripen we niets van de Baski-

sche uitleg over de avondmenu, we laten ons verrassen én het is zéér lekker. De lokale biertjes, op één na dat beter in de smaak valt, zijn zonder meer drinkbaar.

10 mei 2018.

Het is een zonnige morgen. Op de kaart zie ik een mooie bergweg naar Burgui die er wel aantrekkelijk uitziet. Onderweg heb ik die gemist. Je weet, of weet niet hoe dat gaat: babbelen, genieten van het landschap, ...

Soit!

Een kleine zes kilometer verder staat nog een wegwijzer naar Burgui. Zonder twijfelen sla ik linksaf en neem de NA-2200 wat een bergwegje blijkt te zijn dat door een bijna dor berglandschap loopt. Daar zullen zeker orchideeën te zien zijn.

Na goed drie kilometer zie ik plots direct naast de weg twee bloeiende *Orchis*-planten staan. Uiteraard stoppen we om foto's te nemen van wat *Orchis simia* blijkt te zijn. Het ruikt er heerlijk naar diverse kruiden: tijm, wijnruit, ... Één van die tijmplanten heeft sneeuwwitte bloemen. Als ik die wil fotograferen bemerk ik plots, gelukkig maar, tussen mijn voeten een zeer mooie, mij onbekende vorm van *Ophrys sphegodes* die ik later als een *Ophrys fusca* ssp. *fusca* kan determineren. Volgens een Frans orchideeënboek dat ik bij heb, zou het zelfs *Ophrys lupercalis* (*) zijn.

Mijn echtgenote, Frida, roept: "Rik, kom hier eens kijken!" Ze staat bij enkele prachtige *Ophrys speculum*-planten. Aan de andere kant van de weg vinden we een aantal *Ophrys lutea*-planten volop in bloei.

(*) Over de naamgeving van een aantal soorten binnen het geslacht *Ophrys* kan serieus gediscussieerd worden. De determinatie van soorten (species) en (subspecies) is niet echt evident en de literatuur is, op zijn zachtst gezegd, verre van eenduidig.

Voor de determinatie van de *Ophrys*-soorten heb ik me gebaseerd op 'Ophrys, the bee orchids of Europe' door Henrik Ærenlund Pedersen & Niels Faurholdt (zie 'Het Venusschoentje' Vol. 34 – 2013-3, p. 71).

Serapias lingua.

Wat later houden we halt bij een grote groep *Orchis purpurea*. Één ervan heeft zeer bleke, bijna zuiver witte bloemen. Alleen de lip is sneeuwwit. Er staat ook *Orchis simia* en in de verte lonken de besneeuwde Pyreneeëntoppen.

In Yesa zetten we ons in de zon met een 'bocadillo con jamon' en een frisse pint. Frida houdt het bij een lokale witte wijn. We vervolgen onze weg dan langs het Castillo de Javier waarbij we zowel uitgebloeide *Orchis purpurea* zien als nog niet bloeiende *Himantoglossum hircinum* en volop bloeiende *Ophrys sphegodes* ssp. *sphogodes* evenals *Ophrys fusca* ssp. *fusca*.

In de 'la Posada de Sofuentes' worden we hartelijk begroet door Pilar en haar schoonzus Cristina. We verkennen onze kamer waar we tot 16 mei zullen verblijven en zoeken in de reisgids welke bezienswaardigheden er in de omgeving zijn naast Sos del Rei.

Op 20 kilometer ligt het dorp Sádaba met een grote burcht en een Romeins mausoleum en ongeveer 20 kilometer daarvandaan kunnen we het Monasterio de la Oliva bezoeken. De burcht in Sábada is gesloten, we rijden dan maar door naar het Mausoleum. Het 'Mausoleo romano de los Atilios', opgericht voor de familie Atilia ongeveer 100 jaar a.d., ligt afgelegen langs een aardeweg te midden van de velden naast een grote varkenskwekerij; de geur krijgen we er gratis bij. Een massieve zandstenen muur is het enige wat van dit mausoleum overblijft. Op het dorstuk grond naast het mausoleum woekeren

geurige kruiden zoals tijm en wijnruit. Er bloeien ook een aantal prachtige *Asphodelus albus*-planten en, eigenlijk niet zo verrassend, een groot aantal bloeiende *Ophrys speculum*-planten. Uiteraard fotograferen we die uitvoerig.

Van Sádaba rijden we naar Carcastillo, dwars door landbouw- en 'ooievaarsgebied'.

Van buitenaf ziet het Monasterio de la Oliva er zeer imposant uit. Een licht mentaal gehandicapte man, de kaartjesknipper, toont ons waar we de inkomkaartjes moeten kopen. Op het vlak van integratie van mindervaliden speelt Spanje binnen Europa een echte voorttrekkersrol. Waar deze bij ons toch nog teveel 'weggemoffeld' worden, zie je ze in Spanje overal in het straatbeeld waar ze een aan hen aangepaste taak vervullen.

De abdij, waaraan nog heel veel moet gerestaureerd worden maar waarvan één vleugel door monniken bewoond wordt, is echt wel de moeite of zoals in een Michelingids zou staan: "vaut le détour".

Langs Cáseda, Gabarderal en Sangüesa rijden we terug naar Sofuentes. Op diverse plaatsen zien we diverse orchideeën, al dan niet in bloei: *Ophrys*-soorten, *Himantoglossum hircinum* (niet in bloei), *Orchis purpurea*. Juist buiten Gabarderal zien we een site met massaal veel bloeiende *Ophrys*-planten. Omdat het al voorbij 19.30 u. is rijden we verder vooral omdat we met Pilar voor het avondmaal om 20 u. afgesproken hebben. Naar deze *Ophrys*-site zullen we één van de volgende dagen wel terugkomen.

Serapias parviflora.

Serapias cordigera.

Dactylorhiza sambucina.

Orchis mascula.

Ochagavia.

Anacamptis (Orchis) morio.

11 tot en met 13 mei.

Op 11 mei bezoeken we Sos; Sangüesa waar de 'Eglesia de Santa Maria' een prachtig portaal heeft; het nationaal park 'Foz de Lumbier', een door de rivier Irati gevormde kloof, het is een waar paradijs voor roofvogels en plantensoorten, o.a. orchideeën; de site van Gabarderal waar we gisteren veel *Ophrys*-planten gezien hebben. Langs de straat, op een lengte van maximaal 30 meter en een breedte van 5 meter bloeien daar honderden *Ophrys*-planten. Jawel, honderden. Het is een werkelijk overweldigend zicht.

Op 12 mei hangen we de toerist uit. We maken een ritje langs echte slenterwegjes door dorpjes als Uncastillo, Biel, Ayerbe, Puente de la Reina de Jaca en Berdún om via Ruesta, Uriés, Navardún en Sos terug te keren naar Sofuentes. We rijden door een wat verlaten deel van Aragón waar je op de landelijke wegen gemakkelijk 20 kilometer of meer kan rijden zonder ook maar iemand tegen te komen. Heerlijk! Uiteraard zien we zowat overal orchideeën. En hoe stom kan je zijn? Ik heb 'thuis' mijn fototoestel laten liggen.

Op 13 mei maken we een korte wandeling in de omgeving van Sofuentes. Onderweg zien we uiteraard, ik mag dat nu wel stilletjes aan zo schrijven, op meerdere plaatsen bloeiende orchideeënplanten. Eén plant is zeer opvallend: een *Cephalanthera damasonium* met meerdere bloeiende scheuten die in het volle licht staat te pronken. Dit is uitzonderlijk omdat die orchideeënsoort meestal in het schaduwrijke struikgewas groeit, zelfs in donker bosgebied. 's Namiddags rijden we naar Bilbao om Philip op te pikken die hier samen met ons nog drie dagen zal rondrijden waarna we gedurende een zestal dagen richting België zullen dwalen en zwerven.

14 tot en met 16 mei.

Elke morgen ontbijten we buiten op het terras en elke avond drinken we bij onze thuiskomst, eveneens op het terras, een lekker fris glas. Het weer valt dus enorm mee. Elke dag zijn we ten laatste om 10 u. al onderweg. We komen in Gabarderal; in Ejea de los Caballeros, een "soortement" ooievaarshoofdstad;

Orchis purpurea.

zien de 'Mallos de Riglos' en drinken er een lokaal biertje; vinden het orchideeënwegje (zie 10 mei) niet terug en belanden in Roncal waar we in een restaurant met een gesloten keuken toch heel lekkere overschotjes eten om wat later een impressionante site met *Anacamptis morio* te ontdekken. Dat orchideeënwegje vinden we dan toch na een rit rond 2 bergketens en ontdekken er méér orchideeën dan we op 10 mei al gezien hadden. Kortom, het werden zeer vruchtbare dagen.

Deze 26 taxa hebben we gezien en gefotografeerd in de periode van 10 tot en met 16 mei (Spanje):

Anacamptis (Orchis) morio (+ een witte en een tweekleurige vorm), *Anacamptis (Orchis) palustris* (+ een roze en een witte vorm), *Anacamptis pyramidalis*, *Cephalanthera damasonium*, *Cephalanthera longifolia*, *Dactylorhiza sambucina* (geel en rood), *Himantoglossum hircinum* (niet in bloei), *Neotinea (Orchis) ustulata*, *Ophrys fusca* ssp. *fusca*, *Ophrys subinsectifera* (syn. *Ophrys insectifera* ssp. *subinsectifera*), *Ophrys insectifera*, *Ophrys lutea*, *Ophrys scolopax* ssp. *apiformis* (syn. *Ophrys picta*), *Ophrys scolopax*, *Ophrys speculum*, *Ophrys sphegodes* ssp. *litigiosa* var. *argentina*, *Ophrys sphegodes* ssp. *litigiosa* var. *litigiosa*, *Ophrys sphegodes* ssp. *sphogodes*, *Ophrys x arachnitiformis* (kan ook een wat afwijkende vorm van *Ophrys sphegodes* ssp. *litigiosa* var. *litigiosa* geweest zijn), *Orchis (Aceras) anthroporum*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*,

Orchis purpurea.

Anacamptis (Orchis) palustris.

Orchis purpurea en een plant met bijna zuiver witte bloemen, *Orchis simia* en *Platanthera chlo-rantha*, *Orchis simia* x *Orchis anthropophorum*, *Orchis simia* x *Orchis purpurea*.

17 en 18 mei.

Omdat we de intentie hebben naar Millau (Frankrijk) te rijden, zijn deze twee dagen overgangsdagen. Dat betekent afstanden afleggen, genieten van het landschap en af en toe eens wat rondwandelen. Na de eerste dag overnachten we in het Catalaanse dorp Sant Quirze de Besora. De volgende dag rijden we een tijdje langs de Middellandse Zee, genieten van een goede fles rosé te Banyuls-sur-Mer en slapen we in Millau, gekend als poort van de Gorges du Tarn en van zijn wondermooie brug over die rivier. Onderweg zien we toch wel wat bloeiende orchideeën voorbijflitsen: *Anacamptis pyramidalis*, *Himantoglossum hircinum* (niet in bloei), *Ophrys* sp. en *Orchis militaris*.

19 mei.

Landschappelijk zijn de Gorges de la Jonte, de Causse Méjan en de Gorges du Tarn indrukwekkend. De mooie dorpjes met hun terrasjes zijn bij menig toerist gekend en wees maar zeker, wij laten ons ook verleiden. Op meerdere plaatsen fotograferen we én landschap én gebouwen in dorpjes én, vanzelfsprekend, véél bloeiende orchideeën: *Cephalanthera longifolia*, *Himantoglossum hircinum* (niet in bloei), *Neotinea ustulata*, *Ophrys sphegodes* ssp. *atrata*, *Orchis anthropophorum*, *Orchis mascula*, *Orchis militaris*, *Orchis purpurea*, *Orchis simia*, *Orchis militaris* x *Orchis simia*, *Orchis purpurea* x *Orchis militaris*.

Op terugweg noordwaarts willen we nog wel eens in 'het bed van Jacques Brel' te Issoire overnachten. Dat hadden Frida en ik enkele jaren geleden al eens gedaan. Jawel, wij sliepen toen, echt waar, in de kamer waar Jacques Brel regelmatig tot rust kwam- en het restaurant bij dat Hôtel Le Parc had ons zéér bevallen. De uitbater bleek natuurfotografie als hobby te hebben. Hélaas! Het Hôtel Le Parc is gesloten en alle andere hotels in Issoire blijken volgeboekt. We zijn dus verplicht onze reisweg verder te zetten (lees hieronder meer). Na vruchteloze pogingen in Clermont-Ferrand, een 'culinaire (sic!) stop langs de A89 en een zeer trage omleiding tot de N82/N7 vinden we eindelijk rond 22 u.

Anacamptis (Orchis) morio.

Anacamptis (Orchis) morio.

Neotinea (Orchis) ustulata.

Orchis simia.

Cephalanthera damasonium.

Cephalanthera longifolia.

Himantoglossum hircinum.

toch zeer vlot een Ibis hotel. Bon, we hebben ooit een keer twee uur langer gezocht eer we iets vonden om te slapen. In de bar kopen we een fles wijn die we direct én vlot soldaat gemaakt hebben. Ondertussen beslissen we om morgen in Moloy, waar Philip en ik vroeger al eens waren, *Cypripedium calceolus* te gaan bekijken.

20 mei, de apotheose.

De D982 brengt ons naar Digoin, een stadje in het zuiden van de Bourgogne waar het Canal Latéral à la Loire mits een echte brug over de Loire loopt. Het portaal van de Église Notre Dame de la Providence is met interessante sculpturen versierd. Eén van de torens wordt door ooievaars bewoond. Het gebinte wordt door zwart-witte bogen ondersteund, binnen is het helder.

In Chalon-sur-Saône nemen we de A6, wat verder de A31 richting Dijon. Op het afrittencomplex 5 zien we meerdere bloeiende *Anacamptis pyramidalis*, enkele mooie *Himantoglossum hircinum* en één *Ophrys fuciflora* (niet in bloei). Een geïnteresseerde én enthousiaste wegenwerker spreekt ons aan en toont enkele foto's van orchideeën op zijn smartphone.

Het is warm, we hebben dorst. In Is-sur-

Tille vinden we na wat zoeken, het is zondag hé, een herberg met een terrasje waar we genieten van de zon en een frisse pint. Van daar vervolgen we onze weg naar Moloy.

Onderweg 'botsen' we op een talud met honderden zeer grote *Orchis anthropophora*-en veel *Himantoglossum hircinum*-planten. Beide soorten staan volop in bloei. In het bos van de *Cypripedium calceolus* zien we nog enkele *Orchis militaris*, één *Neottia nidus-avis* en zeer veel bloeiende *Cypripedium calceolus*. In het bos is deze belangrijke orchideeënsite middels een "leerpad" vlot toegankelijk gemaakt. Borden geven informatie over deze grootste Europese orchideeënsite. Het is duidelijk dat deze site bij het publiek gekend is want nogal wat mensen, mét kinderen (!) komen deze mooie bloemen bekijken én zoals een 10-jarig jongentje me zei: "Je vais voir une fleur, monsieur, que je n'ai jamais vu!"

's Avonds sluiten we onze reis af in Metz, de hoofdstad van Frans Lotharingen: betaalbaar hotel en, vooral, zéér lekker eten en drinken.

Fotograferen, soms een acrobatische activiteit.

© Frida De Vos

Conclusie.

Onze reisperiode was, wat orchideeën betreft, goed gekozen. We zagen zeer veel bloeiende orchideeën en ook veel reeds uitgebloeide soorten. Helemaal in het zuiden bloeien de eerste soorten al vanaf eind januari. Andere soorten bloeien pas vanaf half juni, zelfs begin juli. Daarom is het zeer nuttig goed geïnformeerd te zijn.

Een excellente orchideeënflora is dus onmisbaar. Enkele tips? Kijk dan hier: <http://www.riks.be/indexboekbespreuropean.htm>.

Overal in Spanje, de landbouwgronden uitgezonderd, kan je orchideeën waarnemen. Zéér dikwijls vind je meerdere soorten op één locatie.

Zuiderlingen, en dus ook Spanjaarden, hebben de reputatie het natuurbehoud niet zo nauw te nemen. Maar wat dat betreft is het tij aan het keren. De nationale parken worden tamelijk goed gerespecteerd.

Ik heb niet de gewoonte om mee te delen waar de orchideeënsites zich bevinden die ik bezocht omdat sommige plantenliefhebbers wel eens wilde planten durven uitgraven. Helaas is dat een 'activiteit' waaraan ook sommige van onze lezers zich durven te bezondigen. In dit artikel heb ik die sites tóch beschreven en wel om 2 redenen:

1. N-Spanje is niet direct bij de deur en
2. In veel orchideeënsites lopen geïnteresseerden rond waaronder heel wat botanici.

Ongezien planten uitgraven, is dus bijna onmogelijk en de kans om betrappt te worden is zéér reëel. In Moloy is de *Cypripedium*-site hoe dan ook bewaakt.

Orchideeën zijn overal in meerdere of mindere mate beschermd: zowel de bovengrondse als de ondergrondse delen. Dus plukken of uitgraven is verboden en wordt, bij betrapping, streng bestraft met geldboetes én zelfs gevangenisstraffen.

Vermijd Frankrijk in de weken met lange weekends of zogenaamde brugdagen. Dan zijn de meeste hotels en restaurants gesloten. Hotelketens zoals Kyriad, Ibis, Campanille... zijn wél altijd open en in hun onmiddellijke omgeving is er altijd wel minstens één restaurant geopend.

Zo was het in Frankrijk op 8 mei Wapenstilstandsdag: dus een zeer lang weekend van 5 tot en met 8 mei. Op 9 mei werd normaal gewerkt. Op 10 mei was het O.H. Hemelvaart zodat weer een lang weekend georganiseerd werd van 10 mei

tot en met 13 mei. Dit belette niet dat we tamelijk vlot overnachting en eten vonden.

Grote steden zijn onoverzichtelijk en de bewegwijzering is dikwijls maar zozo... Philip hielp ons met zijn smartphone de weg te vinden in Clermont-Ferrand en Metz. Hiermee overtraden we onze regel om altijd zonder GPS te reizen.

Wie van plan is om onderweg te treuzelen en 's avonds de absolute zekerheid wil hebben direct overnachting te vinden, kan best én op voorhand reserveren én het uur en de nog af te leggen kilometers in de gaten houden. Dat komt echter niet overeen met hoe wij willen reizen en dus gebeurt het wel eens dat we langer dan een half uur moeten zoeken eer we een overnachtingsplaats vinden. Alleen voor Sofuentes hadden we gereserveerd. In de Gorges de la Jonte en die van de Tarn hebben we wel zéér lang getreuzeld. We vertrokken daarna richting Clermont-Ferrand met de bedoeling onderweg overnachting te vinden. Dat viel dik tegen, zelfs op 36 kilometer vóór Clermont-Ferrand was alles volzet: lang weekend hé! We arriveerden uiteindelijk in Roanne waar we direct overnachting vonden. Het was dan al iets na 22 uur, we kochten een fles wijn in de bar en dronken die met zijn gedrieën leeg om de zeer succesvolle orchideeëndag af te sluiten.

Tot slot.

Ons verblijf in Sofuentes, een zeer rustig dorp, was een schot in de roos. Niet alleen voor de orchideeën in de omgeving maar ook, en vooral, omwille van de 'la Posada de Sofuentes' waar we logeerden: prachtige en dagelijks onderhouden kamers, lekker ontbijt, gevarieerde menu, aangename Spaanse ambiance en bovenal, naast het zeer vriendelijk onthaal ook het gemak om afspraken te maken i.v.m. uren van de maaltijden.

Naast overnachtingsmogelijkheden is de 'la Posada de Sofuentes' een typische Spaanse dorpsberghuis en een sociaal centrum ook voor de dorpsbewoners. Er is in de 'Posada' ook een klein dorpskruidenierswinkeltje.

De prijs/kwaliteit is onovertroffen.

Rik Neiryck, juni 2018.

Alle foto's © Rik Neiryck.

Natuurhybride:
Orchis purpurea
x *Orchis militaris*

Natuurhybride: *Orchis simia*
x *Orchis anthropophorum*.

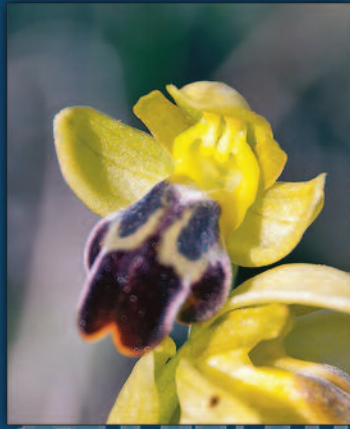
Natuurhybride:
Orchis simia x *Orchis purpurea*.

Natuurhybride:
Orchis purpurea x *Orchis simia*.

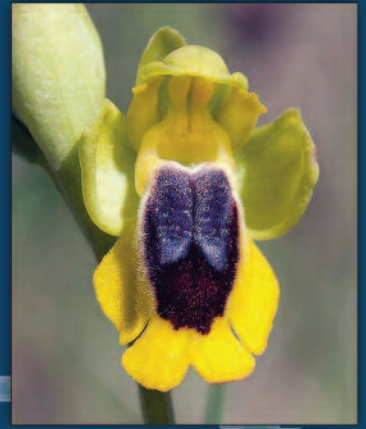
Ophrys apifera

Ophrys fusca ssp. *fusca*

Ophrys insectifera

Ophrys lutea

Ophrys scolopax
ssp. *scolopax*

Ophrys scolopax
ssp. *apiformis* (syn. *picta*)

Ophrys speculum

Ophrys sphegodes
ssp. *atrata*

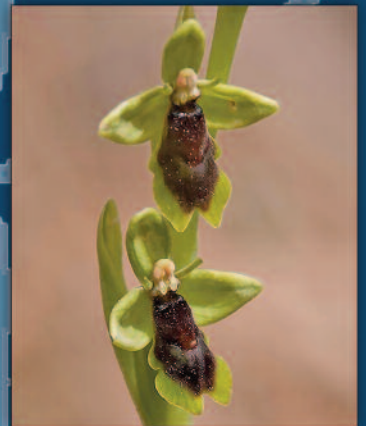
Ophrys sphegodes
ssp. *litigiosa*
var. *argentina*

Ophrys sphegodes
ssp. *litigiosa*
var. *litigiosa*

Ophrys sphegodes
ssp. *sphegodes*

Ophrys subsinsectifera

Ophrys x *arachniformis*
of *Ophrys sphegodes*
ssp. *litigiosa* var. *litigiosa*

Ophrys x *brigittae*
of
Ophrys fusca ssp. *fusca*

Cypripedium calceolus